

F. M. Dostojevskij:

Deček pri božičnem drevescu.

(Prevel iz ruščine Al. Kokelj.)

Pred očmi mi je deček, ki je stanoval v kleti; bil je še zelo majhen, star šest let ali še manj. Ta deček se je zbudil zjutraj v vlažnem in hladnem stanovanju. Odet je bil z nekako umazanim plaščem ter se je tresel od mraza. Dihanje iz njegovih ust je bilo vidno in, sedeč na oglu nizke omare, je od dolgega časa nalašč izpuščal sapo iz svojih ust in se je zabaval, videč, kako je letela. Zelo rad bi bil jedel. Zjutraj je nekaterikrat šel k iz desk zbiti klopi, kjer je na stelji bolna ležala njegova mati. Mesto blazine je imela pod glavo neko culo. Kako se je ona počutila tukaj? Iz tujega mesta je morala priti s svojim dečkom in je nepričakovano zbolela. Hišno gospodinjstvo je za dva dni zaprla policija, prebivalci so se razšli po prazničnem delu, preostali je le nek sluga in je cel dan ležal pijan kakor mrtev in ni čakal praznika. V drugem oglu sobe je stakala vsled protina neka osemdesetletna starka; bila je nekdanj in nekje za pestunjo, a zdaj je umirala osamelca, renčala in godrnjala je nad dečkom, da se je bal iti v njeno bližino. Pijačo je dobil nekje v veži, a skorjice kruha ni našel nikjer in že desetkrat je šel buditi svojo mamico. Groza je obšla dečka v temi; davno se je začel večer, a luči niso prižgali. Otipaval je lice svoje mame in se je čudil, da ne vstane in da je postala že tako hladna kakor stena. »Že zelo je tukaj hladno«, je mislil deček, je malo postal in zamišljen dal svojo roko na pleče pokojnici, potem je dihljal v prste, da bi se ogreli, poiskal je na postelji svojo kapico in je tiho, tipaje okrog sebe, odšel iz kleti. Odšel bi bil že prej, a se je bal na vrhu na stopnicah velikega psa, ki je ves dan tulil v sosednjih vratih. No, zdaj že ni bilo psa in je naglo odšel na ulico.

O Gospod, kako mesto! Nikdar še ni videl kaj takega. Tam, odkoder je prišel, je ponoči črni mrak; ena sama svetilka za vso ulico. Lesene, nizke hišice se zapirajo s šaluzinami. Komaj se zmračijo, že ni nikogar na ulici. Vsi se zapirajo po hišah, le cele trope psov tulijo, po sto in tisoč jih je, ki tulijo in lajajo celo noč. No, zato pa je tam bilo toplo in so mu dajali jesti. A tukaj — o Gospod, — kaj bi jedel? In kak hrušč in trušč je tukaj, kaka svetloba in kakih ljudi, konji in vozovi in mraz, mraz! Mrzla para se vala od zmučenih konj, toplo dihaajočih njihovih gobcev. »Kozl rahli!« sneg zvane ob kamenih podkove in vse se tako peha. In, o Gospod, kako bi rad jedel, da bi imel vsaj košček kruha! Prsteki so ga zopet začeli boleti. Mimo je prišel stražnik, in se je obrnil, da ne bi zapazil dečka.

Glej in spet ulica — o kako je široka! Kako tu vsi kričijo, kako bežijo in jedo, in kaka svetloba, svetloba! A kaj je to? O kako veliko ste-

klo! Za steklom je soba, v sobi drevesce do stropa. To je božično drevesce, na drevesu toliko lučk, toliko zlatih papirčkov in jabolk, okrog pa so otroške igračke, mali konjički. Po sobi letajo otroci, lepo oblečeni in snažni; smeja se in igrajo, jedo in nekaj pijejo. Glej, ta deklica je začela plesati z dečkom, o kako lepa deklica! Tudi godba je tu, sliši se skozi steklo. Gleda deček, čudi se in se smeje; prsteki na nogicah ga bolijo in na rokavicah so postali celo rdeči; že se ne upogibajo.

Deček se je spomnil, da ga prsteki bolé, zaplakal je in bežal naprej. In zopet vidi skozi drugo steklo sobo, tam so drevesca in na mizah pirogi. V sobi sede štiri bogate gospe. Kdor pride, mu dajo pirogov. Duri se naglo odpirajo in z ulice prihaja mnogo gospode. Skriva se je približal deček, naglo je odprl vrata in je šel notri. Oh, kako so nad njim zakričali in so ga nagnali! Naglo je prišla neka gospa in mu je sunila kopejko v roke ter mu odprla vrata na ulico. Kako se je deček vstrašil! Kopejka se je zvalila in je zazvenela na stopnicah — deček ni mogel stisniti svojih rdečih prstkov in jo pridržati. — Deček je zbežal in tekla naglo, naglo, a kam, sam ne zna. Rad bi zaplakal, a se boji. Beži in beži in piha na ročice. Huda žalost ga je prevzela, ker je bil tako sam. In zopet, o Gospod, kaj pa je to? Trumoma stoji ljudje in se čudijo: Na oknu za steklom so tri čečice (punčke), male, lepo oblečene v rdeče in zelene plašče, in izgledajo kot bi bile žive. Nek starček sedi in igra na velike gosli, dva druga stojita in igrata na male gosli. V taktu majajo z glavami in gledajo drug na drugega. Njih ustnice se gibljejo in govorijo, popolnoma govorijo — le izza stekla se ne sliši. Izprva je deček mislil, da so te čečice žive, a ko je uganil, da so le igračke, se je naglo zasmel. Nikdar še ni videl takih igračk in sploh ni vedel, da so. Plakati je hotel, no, igračke so se mu zdele tako smešne. Naenkrat se začutil, da ga je zadaj nekdo zgrabil za plašč: velik, hudooben deček je stal poleg njega in ga je hipoma udaril po glavi, potegnil je kapico in ga je sunil z nogo. Deček se je zgrudil na tla, je omedlel, spet skočil ter je bežal, bežal in pribežal, sam ni vedel kam, skozi vrata na tuje dvorišče. Tam je sedel na drva: »Tukaj nihče ne vohuni in je tema.«

Prisedel je in se je skrčil, ni mogel

Januš Golec;

Troštarjeve groblje.

Z blagopokojnim g. župnikom Jakobom Kranjcem sva obiskala leta 1919 iz Buč Pilštajn. Na sredini pota med župnijama Buče in Pilštajn samevajo s srabotjem prepletene »Troštarjeve groblje« na Zečah. Ostanki

dihati od strahu. Naenkrat mu je postalo tako dobro: ročice in nogice so ga nehale boleti in bilo mu je toplo, toplo kot na peči. Glej, zdaj se je ves stresel, zadremal je bil. O kako dobro je tukaj zadremati: »Poseđim tukaj in potlej spet odidem pogledat igračke«, mislil je deček in se je zasmel, spomnivši se jih, ker so »popolnoma kakor žive«. In naenkrat je zaslišal, da je nad njim zapela njegova mamica pesem. »Mamica, spim — o, kako dobro spim!«

Pojdimo k meni k božičnemu drevescu, deček, je zašepetal nad njim drug tihi glas.

Deček je mislil, da je bila to mamica, pa ni bila. Ni videl, kdo ga je objel v temi. Deček mu je roko poljal in . . . naenkrat — o kaka svetloba! Kako božično drevesce! Da, to ni božično drevesce, on še ni videl takih drevesc. Kje je zdaj? Vse se blišči, vse žari in okrog so otroške igračke. Toda ne, to so dečki in deklice prav svetle. Okrog njega se zbirajo, letajo in ga poljubujejo. Med se ga vzamejo in ga nesejo seboj, a tudi sam leti in vidi: njegova mamica gleda nanj in se radostno smeje.

Mamica, mamica, o kako dobro je tukaj, mamica! kriči deček in spet se poljubljuje z otroci in jim pripoveduje o igračkah tam za steklom. — »Kdo ste vi, dečki, kdo ste vi, deklice?« jih sprašuje, se smeje in jih poljubljuje.

To je Kristusovo božično drevesce, mu odgovarjajo. Pri Kristusu je ta dan vsekdar božično drevesce za male otroke, kateri nimajo sami božičnega drevesca . . . In spoznal je, da so ti dečki in deklice bili vsi taki otroci kot je on. No, jedni izmed njih so zmrznili v košarah, v katerih so jih položili na stopnice k durim peterburških uradnikov, drugi so se zadušili pri dojljah, tretji so umrli vsled ubožstva svojih mater (za časa samarskega glada), četrti so se zadušili od smrada v vagonih tretjega razreda. In vsi ti so zdaj tukaj, vsi so zdaj kakor angeli. Vsi so pri Kristusu in On sam je sredi njih. Podaja jim roke, blagoslovlja jih in njih grešne matere . . . In matere teh otrok tudi stoji tukaj ob strani in plaka. Vsaka spozna svojega dečka ali deklico in ti letajo k njim ter jih poljubljajo, brišejo jim solze s svojimi ročicami ter jim govore, da naj ne plakajo, ker jim je tukaj tako dobro . . .

Spodaj so našli drugo jutro hlapci malo truplo za drvami zmrznjenega dečka. Poiskali so tudi njegovo mamico. Ta je umrla že pred njim in oba sta se zopet videla pri Gospodu Bogu v nebesih.

zidovja pričajo, da je bil tukaj prav imovit kmečki dom.

Pri pogledu na zapuščene razvaline me je vprašal gospod Jaka, če so mi znane groblje. Priznal sem mu, da sem čul pripovedovati o zlatem